

ERVARINGSGERICHT ONDERWIJS IN ZUID-AFRIKA

Door Esther Poos

CEGO LEUVEN VOERT IN SAMENWERKING MET THE DEPARTMENT OF EDUCATION OF THE FREE STATE, SOUTH AFRICA, EEN PROJECT UIT TER VERBETERING VAN VOORSCHOOLSE EDUCATIE VOOR KINDEREN VAN NUL TOT VIJF JAAR. HET HELE PROJECT WORDT GEFINANCIERD DOOR HET DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS, VLAANDEREN. HONDERD GESELECTEERDE KLEUTERSCHOLEN NEMEN DEEL AAN HET PROJECT. OOK HIER WORDEN WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID INGEZET OM HET ONDERWIJS TE VERBETEREN.

Curriculum voor kinderen van nul tot vijf jaar

Het CEGO heeft in 2008 een curriculum ontwikkeld voor kinderen van nul tot vijf jaar. Hiervoor was er nog geen curriculum aanwezig voor educatie van kinderen van deze leeftijd in de provincie Free State. Het curriculum focust zich op welbevinden, betrokkenheid en competenties van jonge kinderen. Het is een vooruitstrevend curriculum dat begeleiders moet aanzetten tot het geven van goed onderwijs aan deze kinderen.

Het project traint begeleiders van honderd verschillende settings bij het inzetten van het curriculum. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het curriculum in heel Free State wordt geïmplementeerd, met de hoop inspirerend te zijn voor heel Zuid-Afrika. Hierbij is het de bedoeling dat opgeleide begeleiders anderen gaan trainen (train-the-trainer model). Het project focust op kansarme settings, zowel in de stad als op het platteland. Met het project krijgen begeleiders in deze kansarme settings een opleiding om in de praktijk sterker pedagogisch aan de slag te kunnen.

Competenties centraal

Het curriculum plaatst tien competenties centraal, zoals te zien is in het schema. Deze variabelen zijn uitgesplitst en holistisch beschreven in ontwikkelingslijnen die helpen om een bepaald competentieniveau bij kinderen in te schatten. Tevens worden tips gegeven voor begeleiders om de ontwikkeling van de verschillende gebieden te stimuleren. Als extra ondersteuning zijn posters ontwikkeld, zodat de competenties letterlijk een plaats krijgen aan de muur.

• Emotionele gezondheid en zelfvertrouwen	- Expressie
• Grove motorische ontwikkeling	- Taal
• Fijne motorische ontwikkeling	- Sociale competentie
• Logisch, mathematisch en conceptueel denken	- Begrip van de sociale wereld
• Begrip van de fysieke wereld	- Zelfsturing

Onderzoek opbrengsten curriculum

Naast ontwikkeling en implementatie van het curriculum is er ook een onderzoeksluik aan het project verbonden. Hiervoor werkt CEGO samen met de University of the Free State. Hierdoor is het mogelijk om observaties op de honderd verschillende settings uit te voeren. Deze observaties schetsen een beeld van de beginsituatie. Vervolgens krijgen de begeleiders training om het curriculum in te voeren. Na deze invoering worden de observaties opnieuw uitgevoerd om te meten wat de opbrengst is. Derdejaarsstudenten aan de universiteit (vergelijkbaar met derdejaars Pabo-studenten in Nederland) krijgen als verplicht deel van de opleiding de opdracht om naar één van

de settings te gaan en daar observaties uit te voeren naar welbevinden, betrokkenheid, de aanpak en het curriculum. Vooraf krijgen zij een training, zodat de observaties zo objectief mogelijk worden uitgevoerd. Via betrouwbaarheidsonderzoek wordt getest of ze in staat zijn om correct te scoren. Gedurende de observatie wordt naast welbevinden en

betrokkenheid ook gekeken naar de aanpak: het aanbod, de vrijheid die kinderen krijgen, begeleidingstijl, inrichting van de setting, aanwezige materialen en het groepsklimaat. Het is belangrijk om deze factoren mee te nemen in de observaties, omdat er zeer grote verschillen waar te nemen zijn in gelijkwaardige settings. Op deze manier kan worden geobserveerd of het curriculum ook hierin veranderingen teweeg brengt.

Opleiding

In Zuid-Afrika is de situatie voor opleiding van begeleiders erg gebrekkig. In feite mag iedereen met een diploma van grade four (vergelijkbaar met voortgezet onderwijs) met jonge kinderen werken. Op MBO of HBO niveau is er geen opleiding. Door deze realiteit werkt CEGO samen met studenten van de Free State University die worden opgeleid tot leerkrachten van kinderen van zes tot twaalf jaar.

De respons van deze studenten is zeer positief. Ze vinden de uitgevoerde obser-

vaties uitermate relevant voor hun eigen opleiding en willen de begrippen welbevinden en betrokkenheid ook bij hun eigen klas in het basisonderwijs een centrale plek geven. Bovendien is er bij veel studenten meer interesse ontstaan in de ontwikkeling van jonge kinderen. Men hoopt dat geschoolde begeleiders hierdoor in de toekomst zullen kiezen om te gaan werken in de voorschoolse opvang.

Welbevinden en betrokkenheid als universele criteria

Dit project bevestigt dat de begrippen welbevinden en betrokkenheid universeel ingezet kunnen worden. Ook in Zuid-Afrika wordt beaamd dat welbevinden en betrokkenheid belangrijke procesvariabelen binnen de ontwikkeling van het kind zijn. Dit is een belangrijke kracht van het Ervaringsgericht Onderwijs. Tegelijk blijkt, uit vormingen en ontmoetingen met mensen ter plaatse, dat

er verschillende invullingen aan deze begrippen worden gegeven. In Nederland is zelfactualisatie het hoogste goed als we spreken over welbevinden en basisbehoeften. Het is maar de vraag of dit in andere culturen ook altijd het geval is. Het is best denkbaar dat in andere culturen het deel uitmaken van een groep hoger geplaatst wordt dan zelfactualisatie. Zuid-Afrika met zo'n elf nationale talen en een ongelooflijke diversiteit aan culturen dwingt dan ook telkens opnieuw tot een grondig onderzoek en het

herformuleren en invullen van wat de invulling van basisbehoeften voor een bepaald persoon of (sub)cultuur betekent.

Ook bij betrokkenheid zijn deze verschillen waarneembaar.

We geven een

concreet voorbeeld: tijdens een familiebezoek bij een 'kleurlingen-familie' werd een vierjarige kleuter enorm gestimuleerd en aangemoedigd om samen met de familie te zingen, te dansen, televisie te kijken en dergelijke. Echter, wanneer het kind in het zand zat te spelen en meliepap aan het maken was werd er weinig op dit fantasiespel ingespeeld. Integendeel, de kleuter werd gestopt, omdat het haar kleren vuil maakte. In Nederland zou dit gezien worden als spel met een hoge betrokkenheid, waardoor wij het kind niet zouden stoppen. Deze familie zag de waarde van het spel echter niet, waardoor zij de betrokkenheidssignalen ook niet zagen.

Ook al zijn de invullingen van welbevinden en betrokkenheid

niet binnen alle culturen exact hetzelfde, ze zijn wel universeel in te zetten. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de cultuur en vanuit daar welbevinden en betrokkenheid exacter te definiëren, op deze manier kunnen de procesvariabelen van het Ervaringsgericht Onderwijs bijdragen aan onderwijsvernieuwing binnen andere culturen.

Esther Poos, redactielid Egoscoop
student Onderwijskunde aan de Universiteit van Utrecht
esjomapo@hotmail.com

Bart Declercq, medewerker CEGO
cego@ped.kuleuven.be